

ERIKA LANGBROEK & FRANCIS BRANDS

Paris en Helena

Minne en drama in Konrads Trojanerkrieg

Paris en Helena, *minne* en drama

Opgedragen aan Rob Brouwer

Paris en Helena *minne* en drama

Een middeleeuwse liefdesgeschiedenis in de
Trojanerkrieg van de 13^e-eeuwse dichter
Konrad von Würzburg

ERIKA LANGBROEK & FRANCIS BRANDS

Hilversum
Verloren
2026

Afbeelding op het omslag: *voorzijde*, www.dreamstime.com (nr. 238380890); *achterzijde*, detail van hs. Berlijn 2r.

© 2026 Erika Langbroek en Francis Brands
Uitgeverij Verloren bv
Torenlaan 25
1211 JA Hilversum
www.verloren.nl

ISBN 978 94 6455 220 1

Omslagontwerp: WarmGrijs/Robert Koopman, Hilversum
Opmaak: Rombus/Patricia Harsevoort, Hilversum

*This publication has been produced in accordance with the EU Deforestation Regulation (EUDR).
No part of this publication may be reproduced in any form, including use for text and datamining,
and scraping, without written permission from the publisher.*

Inhoud

Woord vooraf	9
Inleiding	9
Hoe te beginnen?	9
Leven en werk van Konrad	11
Iets over de tekst: een epos op rijm	11
De fascinatie die voor de middeleeuwers uitging van de strijd om Troje	12
Overgeleverde handschriften	12
Bronnen die Konrad gebruikte voor zijn Trojeroman	13
1 Paris en Helena	15
Tekstkeuze uit Konrads <i>Trojanerkrieg</i> ; wat belangrijk is voor het verhaal van Paris en Helena	15
Waarom het einde niet verteld wordt	16
Een poging de verhaallijnen in de Trojeroman van Konrad weer te geven	16
Waarom gekozen is voor een tweetalige weergave: Middelhoogduits en Nederlands	18
Een poging tot chronologie: hoe oud zijn onze hoofdpersonen?	18
Waarom er hier en daar vergelijkingen met passages uit andere werken staan	18
Het begin van het Liet von Troye van Herbort von Fritzlar (1190-1200)	19
2 Begin van de roman van Konrad	21
Proloog over het schrijverschap	21
De schrijver stelt zich voor; overgang naar het eigenlijke verhaal	21
3 De droom van Hekuba	23
Inhoud van de droom van Hekuba	23
Kindje te vondeling gelegd	23
Redding door een hinde; een herder vindt het kind	25
4 De jeugd van Paris als herder	27
Paris groeit op bij een herder; hoe Paris aan zijn naam kwam	27
Eerste liefde van Paris: Egenoê	27
5 De bruiloft van Peleus en Thetis	31
De goden bijeen; Discordia met haar gouden appel	31

– DE HEIDENSE GODENWERELD BIJ KONRAD	33
De twist tussen de godinnen Hera, Athene en Venus; Paris als scheidsrechter	33
Paris wint de harten van godinnen, goden en mensen	35
Paris vergeet CEnone	37
– OVIDIUS: PARIS VERGEET CENONE	39
6 Paris in Troje	43
Paris wordt herkend	43
Optreden van een zanger	47
7 Jeugd van Achilles en de reis van Jason naar Colchis	49
Jeugd van Achilles bij Schiron; reden voor de reis met de Argo	49
Weigering van Lamedon (Laomedon) de Argonauten te ontvangen	49
Verblijf van Jason aan het hof van koning Oëtas	51
Het verkrijgen van het Gulden Vlies	55
De genezing van Eson	55
De wraak van Medea en de dood van Jason	55
8 Eerste verwoesting van Troje	57
De reden voor de verwoesting van de stad	57
– HOMERUS EN OVIDIUS: EERSTE VERWOESTING VAN DE STAD	60
Achilles in veiligheid gebracht	60
Wederopbouw van Troje	60
Poging van de Trojanen om vergoeding voor de verwoesting te krijgen	64
Men zweert wraak voor de roof van Priamus' zuster	65
Voorspellingen over de ondergang van Troje	65
9 Venus komt haar belofte aan Paris na	69
Paris reist naar Citarêâ	69
– HERBORT: ONTMOETING VAN PARIS EN HELENA	70
Ontmoeting van Paris en Helena bij Konrad	71
Menelaos nodigt Paris aan zijn hof uit	75
Menelaos' hulp elders gevraagd; Paris' verdere verblijf	77
Laat Helena zich overhalen door Paris?	84
– KLEIN INTERMEZZO: OVIDIUS	85
Paris en Helena in gesprek	85
– OVIDIUS: PARIS AAN HET HOF VAN HELENA	87
10 Op weg naar Troje en hun aankomst aldaar	89
De roof van Helena	89
– HOMERUS EN HERODOTUS: PARIS EN HELENA OP WEG NAAR TROJE	91
De nacht op Tenadôn	91
Aankomst in Troje; bruiloft van Paris en Helena	94
Voorspelling van Cassandra	94

11 Menelaos wil de roof van Helena wreken	99
Menelaos roept de hulp van zijn broer Agamemnon in	99
Agamemnon roept op tot de strijd; samenstelling van de Griekse vloot bij Aulis	99
Voorval in het woud van Diana en de windstilte; de offering van Iphigineia	100
– OVIDIUS EN EURIPIDES OVER DE OFFERING VAN IPHIGINEIA	103
12 Bewapening aan Trojaanse kant	105
Fama brengt het bericht van naderende Grieken	105
– OVIDIUS OVER HET HUIS VAN FAMA	107
Samenstelling van de Trojaanse troepen	107
13 Het verloop van de strijd	109
Het begin van de oorlog	109
Achilles komt aan in Troje; de dood van Patroklos	110
– STATIUS OVER DE ONKWETSBAARHEID VAN ACHILLES	115
– HOMERUS: AGAMEMNON ROEPT OP TOT DE STRIJD	115
Het vervolg van de strijd	115
Helena uitgelicht	116
Paris noemt Menelaos zijn reden voor de roof	120
– HOMERUS: TWEKAMP TUSSEN PARIS EN MENELAOS	121
Tweekamp tussen Paris en Menelaos	121
Hector en Ajax	124
De vierde slag: het einde van ons verhaal	126
14 Tot slot	129
Begin van de <i>Eneasroman</i> van Hendrik van Veldeke (ca. 1190)	129
Korte informatie over het leven van Hendrik van Veldeke	130
Korte levensbeschrijving van Herbort von Fritzlar	130
Samenvatting van de tekst van Dares Phrygius	131
Samenvatting van de tekst van Dictys Cretensis	131
Isidorus van Sevilla (gest. 636 n. Chr.) over Dares Phrygius	132
Is het een hoofse roman?	132
Overige bijzonderheid	135
Namenlijst	136
Literatuur	138
Lijst van de afbeeldingen	140

Woord vooraf

Inleiding

Dit boek beoogt een eerbetoon te zijn aan een Duitse middeleeuwse schrijver, die in 1280 aan zijn epos over de oorlog in Troje begon. Zijn naam is Konrad von Würzburg. Hij stierf in 1287, jammer genoeg voordat hij zijn werk kon beëindigen. Konrad maakte uiteraard gebruik van bronnen, Franse en Latijnse, om zijn verhaal te kunnen vertellen. Door zijn gebruik van één Latijnse bron, namelijk van de *Achilleis* van Statius, wijkt Konrad van alle andere Duitse Trojevertellers af. Alleen de Nederlandse Jacob van Maerlant gebruikt voor zijn *Historie van Troyen* ook deze *Achilleis*, een fragmentarisch epos van iets meer dan één hoofdstuk over de jeugd van Achilles. Over de jonge Achilles bij Statius verscheen in 2016 het boekje *De held van het verhaal*,¹ waarin met Statius corresponderende passages uit het werk van Konrad in Nederlandse vertaling opgenomen werden.

Omdat op middeleeuwse scholen in Duitsland niet alleen de lectuur van christelijke auteurs maar ook van klassieke ‘heidense’ auteurs een groot deel van het schoolcurriculum uitmaakte, was ‘geschoold’ publiek vertrouwd met vele verhalen uit de Griekse en Romeinse mythologie en geschiedenis.² Het bijzondere van Konrad van Würzburg is nu dat hij een aantal bestaande verhalen met elkaar verbindt tot één samenhangend epos over Troje. Niet omdat hij een Troje-roman schrijft is Konrad voor ons uniek maar door zijn tactiek om verhalen en verhaalelementen aaneen te rijgen als kralen aan een snoer.³

De manier waarop Konrad in zijn werken dicht, wordt door zijn tijdgenoten zeer bewonderd. Zo prijst dichter Frauenlob zijn dichtkunst na zijn dood bloemrijk als: *Gevolierte blüete kunst*, ‘viooltjesachtige bloesemkunst’.⁴

Hoe te beginnen?

Hoe een geschiedenis te vertellen die iedereen al meent te kennen: de verwoesting van Troje na de roof van Helena door Paris. Voor dit probleem zag Konrad van Würzburg zich gesteld toen hij in de tachtiger jaren van de dertiende eeuw in Bazel aan zijn groots opgezette roman *Trojanerkrieg* begon. Al aan het eind van de twaalfde eeuw had een andere dichter, Herbort von Fritzlar, het *Liet von Troje* geschreven, niet zo heel erg lang na de *Eneasroman* van Hendrik van Veldeke. Verhalen rondom Troje waren, mogen we aannemen, zeer in trek bij adellijk publiek. Als je de roman van Konrad leest, is niet goed uit te maken of hij een historische werkelijkheid wil weergeven of een periode in de tijd waarin geschiedenis en mythologie nog niet goed van elkaar te onderscheiden waren.

1 Brouwer, Langbroek, Brands 2017.

2 Vgl. Langbroek 1995.

3 Vgl. Lienert 1996, 226.

4 Zie verder bij: Leven en werk van Konrad.

In dit verband is het leuk om een uitspraak van Anselm Kiefer te citeren, die het verwijt kreeg met zijn kunstwerken voor de Duitse geschiedenis te vluchten in de mythologie. Hij antwoordde daarop: zonder mythologie is de geschiedenis toch niet te begrijpen.⁵

In ieder geval is de verwoesting van Troje, of eigenlijk moeten we zeggen de tweede verwoesting, onvermijdelijk in twee opzichten. Ten eerste geldt de tweede verwoesting van Troje als wraak op de roof van Helena, de echtgenote van koning Menelaos. Daarvooraf ging de eerste verwoesting van Troje waarbij de zuster van koning Priamus, een prinses dus, geroofd werd. Omdat de Grieken haar echt niet terug wilden geven, beschouwden de Trojanen het als hun recht Helena te roven. De eerste verwoesting moet gezien worden als de vergelding van Jason die met zijn Argonauten op de heenreis naar Colchos niet op de kust bij Troje mocht uitrusten;⁶ de Trojanen vertrouwden het niet dat er zoveel soldaten meevoeren. De heldendaad die Jason moest gaan verrichten was het resultaat van jaloezie tussen Jasons vader en zijn broer Peleus⁷ (de vader van Achilles) omdat Achilles als held een stralende toekomst voorgezgd was. Het begint dus bij *jaloezie en nijd*. In de tweede plaats wordt de verwoesting onvermijdelijk omdat Paris de mooiste vrouw roofde, Helena, die hem door Venus beloofd was. Bij de bruiloft van Peleus en Thetis, de ouders van Achilles, wees Paris Venus aan als de mooiste godin. Nu was het zo dat zijn moeder tijdens haar zwangerschap een voorspellende droom had dat door dit kind de stad in vlammen op zou gaan. Daarom moest het kindje gedood worden; maar de twee mannen die het bevel moesten uitvoeren konden het niet over hun hart verkrijgen en lieten het in leven. Al snel werd hij gevonden door een herder die hem opvoedde.

De eigenlijke oorzaak van de tweede verwoesting van Troje is dan *medelijden en liefde*. Een dramatische tegenstelling tot *jaloezie en nijd* is eigenlijk niet denkbaar. Uiteraard is bij klassieke schrijvers wel het een en ander over de gebeurtenissen voorafgaand aan de verwoestingen van Troje te vinden. Zo vertelt de Griekse geschiedschrijver Herodotus in de vijfde eeuw v. Chr. in boek I van zijn *Historiën* naar aanleiding van de oorlogen tussen de Perzen en de Grieken dat er volgens de Perzen regelmatig prinsessen of koningsdochters en koninginnen geroofd zijn. De Perzen vertellen dat al lang geleden Phoeniciërs die voor handel naar Argos kwamen, prinses Io roofden en meenamen naar Egypte. Enige Grieken, waarschijnlijk Kretenzers, namen daarop 'wraak' door prinses Europa uit Tyros weg te voeren. Later werd prinses Medea ook door de Grieken meegenomen. Een halve eeuw later zou Paris, dat is Alexandros van Troje, zoon van Priamus, de Griekse Helena schaken. Verwijten over en weer en pogingen de geroofde vrouwen weer terug te krijgen, maakten geen enkele indruk. Het aardige is dat ook Herodotus mythische verhalen als historie opvat, of eigenlijk als geschiedenis navertelt. Eveneens in boek I zegt Herodotus dat je niet al te zeer in moet zitten over geroofde vrouwen, want als die vrouwen het niet gewild hadden, dan zou het niet gebeurd zijn. Dat geeft te denken.⁸

5 Uitspraak van Kiefer in de documentaire over hem van Wim Wenders, gezien 2023.

6 Bedoeld is waarschijnlijk Colchis, maar bij de geografische namen wordt de spelling van Konrad gehandhaafd.

7 Waarschijnlijk verwisselt Konrad hier Peleus met Pelias, die de zoon van zijn halfbroer naar Colchos stuurt.

8 Herodotus is in boek II, 120 van zijn *Historiën* sowieso erg kritisch over Helena's verblijf in Troje. Hij is van mening dat Priamus het lot van zijn stad op het spel zou zetten, alleen maar om Paris met Helena te laten slapen. Maar, middeleeuwen zoals Konrad kenden Herodotus niet.

Leven en werk van Konrad

Konrad von Würzburg werd naar men aanneemt circa 1230/1235 in Würzburg geboren. Hij was een beroepsdichter die zeer succesvol was. Hij dichtte met name voor geestelijken en adellijken in Bazel en Straatsburg. Op zijn naam staan verscheidene romans over *minne* en *aventiuren*, evenals legenden en langere en kortere minneliederen. Zijn mecenas in Bazel, Dietrich an dem Orte, stimuleerde hem dit grotere werk over Troje te schrijven.⁹ Over die roman van Konrad hier alleen het volgende: alle verhalen die hij kende over de Trojaanse oorlog probeerde hij op fantastische wijze tot een volledig en gesloten geheel samen te voegen. Bij zijn weergave van de gebeurtenissen bleef hij volkomen onpartijdig. Zoals al is opgemerkt vinden alle handelingen in de roman plaats door het onontkoombare noodlot waar voor een schuldvraag geen plaats is.¹⁰ Konrad begint aan zijn roman in 1281, ongeveer honderd jaar na het *Liet von Troje* van Herbort von Fritzlar. Naar aanleiding van zijn dood in 1287 schreef de beroemde dichter Heinrich von Meissen, bekend als Frauenlob, zoals gezegd, het veel geciteerde gedicht *Gevolierte blüete kunst*. In de laatste strofe klaagt hij:

ach kunst ist tôt! nû klage, armônîe,
planêten tirmen klage niht verzê,
pôlus, jâmers drîe.
genâde im, sûeze trinitât,
maget reine, empfât,
ich mein Kuonrât
den helt von Wirzeburc.

De kunst is dood, ach klaag toch, hemelsferen
ontzeg planeten en verre landen niet hun klacht,
en aardpolen, in drievuldige droefheid.
Wees hem genadig, zoete drie-eenheid,
reine Maagd, ontvang hem,
Konrad bedoel ik
die held van Würzburg.

Iets over de tekst: een epos op rijm

Een moderne lezer zal zich afvragen waarom Konrad kiest voor een epos in rijmende verzen. Nu is het zo dat literaire teksten in Konrads tijd en daarvoor niet in proza geschreven werden. Prozaromans zien we pas in de tweede kwart van de vijftiende eeuw; de eerste proza-romans werden door Elisabeth von Nassau-Saarbrücken geschreven of vertaald.¹¹ Vóór die tijd was het heel gewoon een epos in rijmen weer te geven, of eigenlijk was het de normale gang van zaken: spannende verhalen, een epos als het Nibelungenlied, kronieken, een Bijbelboek zoals de Openbaring van Johannes,¹² alles wordt in rijmende vorm gepresenteerd. De Franse bron(nen) kenden eveneens rijmen; de Latijnse klassieke uiteraard niet; daar telt alleen metrum. Maar, niet zo heel lang na Konrads werk zal Dante Alighieri zijn Italiaanse *Divina Commedia* publiceren, met metrische jamben en zijn ingenieuze rijmvorm.¹³

9 Vgl. Lienert 2001, 120 e.v.

10 Zie o.a. LMA V, 1366-1368.

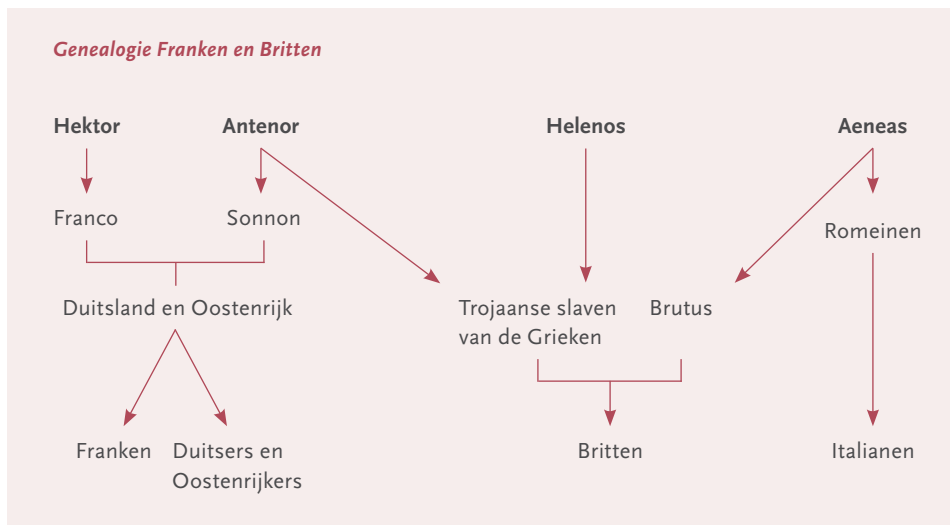
11 Vgl. Bastert, *Herzog Herpin*.

12 Vgl. de publicaties van Langbroek, Brands 2022 en 2023 over de Nederlandse Apocalyps en de daar genoemde literatuur.

13 Vgl. Brouwer 2016.

De fascinatie die voor de middeleeuwen uitging van de strijd om Troje

Verhalen over de Trojaanse oorlog bepalen gedurende de hele middeleeuwen culturele waarden die status verlenen. Binnen de historiografie wordt de oorsprong van een aantal volken (Franken, Britten, Noormannen) en dynastieën (Karolingers) via gevluchte personen uit Troje gelegitimeerd. Franken en Britten leiden hun naam direct af van (onhistorische) vluchtelingen als Franko of Brutus. De Karolingers, die het bestuur van het 'rijk' van de Romeinen overnamen, beschouwden zich als de nieuwe cultuurdragers en zetten vele tradities voort: de zogenoemde *translatio imperii*. Romans die in de antieke oudheid spelen, dienden in verridderlijkte en hoofse vorm voor de nieuw gevormde adel in Noord-Frankrijk en Engeland als zogenaamde prefiguratie van de nieuwe adellijke geslachten. Het is dan ook niet toevallig dat Benoît de Sainte-Maure zijn werk opdraagt aan Eleonore van Aquitanië en haar echtgenoot, koning Hendrik II van Engeland; het Engelse koningshuis meende immers van die zogenaamde Brutus af te stammen.¹⁴

Overgeleverde handschriften

De tekst van Konrads roman is in 30 handschriften gedeeltelijk of compleet overgeleverd, wat wijst op enorme populariteit van het werk. Het zou nog tot in de vijftiende eeuw een belangrijke bron zijn voor compilaties van kroniekschrijvers. Vijf van de zes complete handschriften werden in de vijftiende eeuw geschreven.¹⁵ Het oudste handschrift, uit de veertiende eeuw, waarop de enige bestaande tekstuitleg uit 1858 van Adalbert von Keller berust, is in 1870 in Straatsburg verbrand. In alle complete handschriften is het werk dat door de dood van Konrad niet af was, door een anonieme dichter voortgezet, omdat de geschiedenis van Troje zonder de verwoesting van de stad ondenkbaar was.¹⁶

¹⁴ Vgl. Lienert 2001, 109.

¹⁵ Zie in de bibliografie onder Konrad von Würzburg. Zie ook Lienert 1990, 327 e.v.

¹⁶ Vgl. Lienert, 2001, 120 e.v.

Bronnen die Konrad gebruikte voor zijn Trojeroman

De belangrijkste bron voor Konrad is *Roman de Troie* van Benoît de Sainte-Maure, geschreven circa 1165, naar het voorbeeld van de *Roman d'Alexandre*, de *Roman de Thebes* en de *Roman d'Eneas* waarvan de schrijvers onbekend zijn. Benoît's werk beslaat 30.000 verzen van acht lettergrepen; het is in meer dan 30 handschriften overgeleverd. Het begint met de verovering van het Gulden Vlies en eindigt met de dood van Odysseus. Waarschijnlijk gebruikte Benoît net als Konrad nog enkele andere bronnen. De tekst van de *Ilias* en de *Odyssee* van Homerus kende Benoît waarschijnlijk niet.¹⁷ Benoît gebruikte wel Dares' *De excidio Troiae historiae* uit de vijfde eeuw n.Chr. en Dictys' *Ephemeris belli Troiani*, een tekst uit de derde eeuw n.Chr., zogenaamde getuigen van de Trojaanse oorlog.¹⁸ In tegenstelling tot Benoît en Herbort von Fritzlar gebruikte Konrad passages uit het werk van Ovidius, de *Metamorfosen*, *Heroides* en *Amores*. De receptie van het werk van Ovidius begint pas na 1150, gedeeltelijk via de Franse en Middellatijnse literatuur. Daarna zal het een vast bestanddeel uitmaken van de op scholen gelezen verhalen. Uit zijn schoollectuur kende Konrad waarschijnlijk ook de werken van Vergilius, zoals de *Aeneis*. Wat opvalt in de roman van Konrad is de verwerking van de jeugd van Achilles zoals de klassieke dichter Statius die in zijn *Achilleis* (eerste eeuw n.Chr.) vertelt. Ongeveer een kwart van de *Trojanerkrieg* vormt de beschrijving van de jeugd van Achilles totdat hij aan de strijd om Troje zal deelnemen. Konrad is de enige Duitse dichter die Statius' *Achilleis* gebruikt. Van de twee eerder genoemde ooggetuigen van de Trojaanse oorlog, Dares en Dictys, noemt Konrad alleen Dares, zodat het lijkt of Konrad het Trojaanse standpunt van Dares deelt; maar er zijn in de tekst wel aanwijzingen dat Konrad het werk van de pro-Griekse Dictys kende.¹⁹ Lienert noemt als mogelijke bronnen verder nog de *Ilias Latina* en Simon Aurea Capra's *Ilias*, na 1152 geschreven, waarvan 25 handschriften over zijn.²⁰ Voordat Konrad aan zijn werk begon werd de roman van Benoît tussen 1190 en 1217 al voor Duits publiek bewerkt door Herbort von Fritzlar.

17 LMA I, 1918vv.

18 Vgl. Lienert 2001, 104 e.v.

19 Zie de korte samenvatting van het werk van Dares en Dictys achterin dit boek.

20 Lienert 2001, 121 e.v.; LMA VII, 1914.

Inschepping van Helena
British Museum

1 Paris en Helena

Tekstkeuze uit Konrads *Trojanerkrieg*; wat belangrijk is voor het verhaal van Paris en Helena

Bij eerdere gelegenheid hebben wij een deel van de verzen van Konrad vertaald die betrekking hadden op de jeugd van Achilles.¹ Die blijven om die reden in deze opzet achterwege. Konrad maakt gebruik van verscheidene verhaallijnen, die we allemaal wel uit de oudheid kennen. Zoals in de middeleeuwen gebruikelijk worden mythologische verhalen met elkaar gecombineerd en op een logische wijze verbonden, anders dan Homerus zijn Trojestof verwerkt. Hoewel Konrad evenmin als Benoît het epos van Homerus kende, was hij wel op de hoogte van de verhalen over Troje, die de ronde deden via Latijnse schrijvers van wie op (klooster)scholen een pensum gelezen werd. Ovidius bijvoorbeeld speelde hierbij geen onbelangrijke rol. Ook de bij velen niet zo bekende Dares Phrygius en Dictys Cretensis werden door middeleeuwse schrijvers geraadpleegd.

Over zijn ‘Griekse’ bron zegt Konrad [296 e.v.]:

Dâres, ein ritter ûz erwelt,
der selbe vil vor Troye streit,
swaz der in kriechisch hât geseit
von dirre küniclichen stift,
daz wart mit endelicher schrift
ze welsche und in latîne brâht.
dâ wider hân ich des gedâht,
daz ich es welle breiten
und mit getihete leiten
von welsche und von latîne:
ze tiuscher worte schîne
wirt ez von mir verwandelt.

Wat Dares, een uitverkoren ridder,
die zelf ook lang voor Troje streed,
in het Grieks gezegd heeft
over deze koninklijke stad
werd met zorg op schrift gesteld
in het Frans en in 't Latijn.
Daarentegen bedacht ik zelf
dat ik het wilde uitbreiden
en in rijmen vatten
uit het Frans en uit 't Latijn:
met de glans van Duitse woorden
wordt het door mij verklankt.

Natuurlijk staat in de *Trojanerkrieg* van Konrad veel meer dan de beschrijving van de liefde tussen Paris en Helena. Maar: als je al een oorzaak voor de Trojaanse oorlog wilt aanwijzen, is dat de liefde van Paris voor Helena en de roof van haar. Over Paris lezen we al vrij snel aan het begin van de roman, namelijk over de voorspellende droom die zijn moeder tijdens haar zwangerschap had. Dat het kindje al bij de geboorte wonder-schoon geweest moet zijn bepaalt het verdere verloop: het jongetje wordt niet gedood maar te vondeling gelegd. Hij groeit op in het bos en wordt een mooie jongeling.

¹ Zie: Brouwer, Langbroek, Brands 2017, 133-155.

Uit middeleeuwse kronieken blijkt dat belangrijke vorsten in Europa meenden af te stammen van vluchtelingen die zich na de val van Troje in Europa vestigden. Wat was mooier dan terug te kunnen kijken op een roemrijke geschiedenis, waarover klassieke schrijvers hun epen schreven. Hoewel de *Ilias* en *Odyssee* van Homerus niet gelezen werden, was de inhoud via andere schrijvers zeker bekend. De Nederlandse dichters Hendrik van Veldeke en Jacob van Maerlant schreven grote versromans waarin het lot van Troje 'bezongen' werd. Frankrijk kreeg eveneens door de dichter Benoît de Sainte-Maure zijn epos over Troje, in Duitsland verschenen ook Trojeromans van Herbort von Fritzlar en Konrad von Würzburg. Van de laatste nu wordt de tekst hier samengevat. De mooiste delen worden bovendien in vertaling aangeboden.

9 789464 552201 >